

jugu neide tako dobro, Slovenci imaju se za svaku malenkost godině i godine boriti, a kako se godi nam Hrvatim u Istri, poznato je našim čitateljem. Nije nam drugo već da neumorno radimo, da nepopuščamo ni za dlaku, svoje sa svom odlučnošću zahtijevamo. Zakoni su na našoj strani, oblasti moraju zakon vršiti, te ako se gdje neradi polozaj zakona, imaju se odmah poduzeti sva sredstva, koje nam zakon pruža! Ako uztrema prizovimo se na carevinski sud (Reichsgericht), ovaj nam neće uzkratiti našega prava, jer mu je dužnost paziti, da se zakon pravdom vrši a tim i članak 19. temeljnoga državnoga zakona.

DOPISI.

Sterna u sv. Mateju.

U liepom selcu sv. Mateju obćine Kastva, postoji od vremena cesarice i kraljice Marije Terezije velika jedna Sterna, kakovih se je više uzidalo u vreme te mudre vladarice i dok se je više činilo za puk, a manje papira blatilo.

Ta Sterna je bila na obćenitu porabu puku domaćemu i poputnomu, isto tako za napoj životinju. Gradjena je daklako još u jedno ime i to, da vojsku bude vodom obskrbljena, kad bi onuda prošla.

U sv. Mateju bivali su negda carinski uredi i granžjegari proti kriomčarenju (contrahando) soli i tabaka. Daklako da je i njim voda rabila. U letnje doba, kad bi bio opravdan strah, da će vode nestati, zatvorila bi se Sterna i voda dielila svakomu da nekoliko, nebi jedan dobio sve, a drugi ništa.

Ključ je negda imao župan Šaršonove, kao policijski poglavica sela sv. Matej; ali župan nemora baš biti iz sv. Mateja i negdašnji plaćnici molili su, da jim se ključ izručí, to potrebuju svaki čas pošiljati k županu, kad bi jim vodo trebalo.

Tako je došlo, da obično ključ ima današnja financa, i ona zatvara vodu s policijskih razlogah u letnje doba, jer pravo je kad je cesarica gradila Sternu, da njezini službenici budu sigurni za vodu svaku dobu godino, dakle i u najvećje suši, i pravo je da vode ostane za slučaj požara. Ali da to nije nikakovo znamenje izključivoga gospodarstva nad Štornom, vidi se odotud, što Sterna bude zatvorena samo u letnje doba, što ključ nije uvijek u rukah finance, nego je mnogo godinah bivao u rukah g. Saftića privatnoga čovjeka, a često i u mjestnoga kapelana.

Suvišno je i spomenuti, da se je narod uvijek služio i služí sv. vodom

«rozolija» i drugih žestokih pićah. S njima je ondje čavrljao do kasna u neć. Bilo je blizu polnoć kad su žudih Razušljevića doveli dva muža njegovoj kući.

«O Josipe i u žalostno si društvo danas došao. Da kakav si mi i Krivim si putem pošao! Nesretno mene!» Tako je jadikovala dobra Marianna kad ga vodila k postelji.

Suti ženo! otrese se prvom u svojem životu žudih Josip, na dobru ženu. Danas sam doznao sve vaše tajne. Ta tvoji sin Nikola, kojeg toliko hvališ — he! he! Čekajte čekajte! Još će nekolicco vode u pazinsku junu proteći! — Ovako je po prilici šljekao nesretni žudih u oć noći sam neznanju pravo što govori.

Slodeći dan kajao se žudih Josip za svoje nepodobišino, molio dobru Marianu oproštenja i obćao joj da neće nikad više toga učiniti. O kako se prestrašio, kad je uzeo brojiti novce od prodanoga vola a našao u žepu samih petdeset forintah! Bog sam znađe jeli li bio potrošio ili izgubio prošle noći. Kašnjo se govorilo, da su ljudi vidjeli opetovano lukavca Grahorčića kopati po žepovih Razušljevićevih nu dokazati se nije moglo. Sada su oba na sudu Božjem. Neka im Bog sudi, rekne stariac Stefan i za čas umuknu.

iz te javne šterne; a ako u letnje doba nedobije svaki koliko hoće, to se događa i druguda od straha da vode noprifali, makar Sterna bila i zadržana ili obćinska.

Proti svakomu očekivanju čujemo, da je visoki erar nakanio tu šternu zajedno sa kućom, gdje stanuje financa, prodati na javnoj dražbi, i da je to odlučeno odpisom financijalne direkcije u Trstu 14. junija o. g. br. 9336.

Mi se nećemo upuštati u pitanje, čija je za pravo ova Sterna, promida znamo da narod od ustah do ustah pripovjeda, da ju je sa dobro puka dala uzidati dobra vladarica Marija Terezija, samo nam je dužnost opomenuti više oblasti, da prije zrelu stvar izpitaju, da se neprouzroči nezadovoljstva, a možda i nemira u puku za tri četiri stotine forintih, koje bi dobili. Mi znamo, da će se naći špekulant, koj će ono kupiti za nizke novce, možda i za ne više, nego li je obćina nudila za kuću, znamo da će špekulant gledati prodati vodu u letnje dobra narodu, koj od Polhina do Lipo ima uz cestu jednu jedinu lokvu, ali znamo i to, da takova špekulanta oblasti budu teško našle među poštunimi Kastavci, i da neće narod kupovati vodo, koja je za njoga gradjena, za koju on načinja žilbove, koju uvijek čisti, i kada treba, popravlja.

Ovo je zgoda dapače, da se javni službenici pokažu vrednimi onoga pouzdanja, koje u nje postavlja ministri naš cesar i kralj, kad jim službe daje, i da u korist puka štogod učino.

Ako je ikoliko dvojbe u tom, je li ona Sterna vlastnost financijalnog erara ili je obćinska, neima dvojbe u tom, da jo za obćenitu porabu, i da se sbilja obćenito rabi, dakle nekada bude «obćenito dobro».

Čujemo s pouzdanom strano, da se je obćinska oblast u Kastvu za dobo obratila na g. Namjestnika za Primorje, a ovaj kako je energičan u mnogih stvarih nepitajuć dali su po volji Petru ni Pavlu, bit će sigurno energičan i u tom, da zapreči prodaju šterne u sv. Mateju.

Voda je u mnogih godinah nekuda u Istri skupa, te dodje i do 4 novčića jedan kabal ili škaf. Možemo po tom suditi što bi se sve moglo izleći iz to namišljene prodaje.

Iz Boljunščino, koncem Lipnja.

Poznato je, kako se u ovih krajevih rado čita «Naša Sloga», i pravo je, jer ona iz naroda narodu priča, njega u svaćom podučava i pravi mu put k boljoj budućnosti kaže. Velikom se nestrpljivošću čeka, da dodje željno očekivani broj, pak jedva se ga pročitalo, razgovorilo se o stvarih o kojih se je u njoj govorilo, i malko se razveselilo kadkada baš izvrstnimi šalami Franine i Jurine, već bi se odmah htjelo imati slodeći broj. Ali što ćemo, nam siromahom nesvieti svaki dan sunce, — i ovo malo je našim šarenjakom trun u oku.

I ja sam veoma nestrpljivo očekivao jedan po jedan zadnja dva broja dične «N. S.», jer sam mislio, da će biti u jednom ili drugom spomena o stvari, koja nas Boljuncu sada tako živo zanima; ali kad neandjoh ništa, primam pero, da stvar na javu iznešom, da se u buduće okoriste ne samo Boljunci nego i svi istarski Hrvati, kojim hoće šarenjaci da budu tutori.

Četiri godine je već prošlo, da je bivše obćinsko zastupstvo bilo odlučilo, da bude u boljunškoj školi hrvatski jezik naukovnim, dočim je bio prije talijanski.

I sretna je bila ta odluka jer smo radošću opazili, da naša djeca mnogo bolje napreduju sada negoli je

prije; ta i sam pokojni učitelj, koji je samo za silu znao hrvatski, izrazio se je, da se s hrvatskim naukovnim jezikom djeca više u pol godine nauče, nego li u godinu današ s talijanskim. Mi roditelji djecje imali smo još i drugi probitak, jer smo mogli našu djecu već poslie tri ili četiri godine zadržati kod dela, njesto poslie šest ili više godinah. Ali našim šarenjakom nije stalo do duševnog napredka djecje i do materijalnog probitka nas seljakah, već jim je bila prećka briga kako da njim tako omvaženi — i njihov materinski — hrvatski jezik iz škole iztisuu, njesto da obćinsko žalostno stanje ureda. Osviedočeni da nobi uspjeli svojimi namjerami kod prilično osviećenog boljunskog pućanstva, ako bi jasno kazali što žele, odlučili su poslužiti se lukavošću i vijugastimi putovi.

Kad se je obćinsko zastupstvo pred mjesec i pol danah sastalo u sjelnicu da o raznih stvarih vieća, digao se jedan šarenjak, ter počeo govoriti kako su se naša djeca malo talijanski naučila; da je znanjo talijanskog jezika potrebno jer da su svi uredi talijanski i sva pismena da se od studa i drugih oblastih samo talijanski bilo da se rabe u školi talijanskog knjige mjesto kako do sada hrvatske. Dvojici zastupnikah je stvar bila sumnjiva, pak su opominjali da nekako se neougli sada s takovimi promjenami, kada se tako očevdini napredak u školi opazava. Ali ovaj zastupnik hoćuće se da čo mu gotova pečonka iz rukah izpuznuti, brzo jih uvjeri da nećo se škola potalijanditi, nego da će se hrvatski tumočiti, a samo knjige da će biti talijanske. — I zbilja svi, osim one dvojice, dali su se takovim dokazivanjem začariti, te su glasovali po želji onih par šarenjakah, uvijek pak u osviedočenju da škola u Boljnu ostaje kako i jest do sada bila, hrvatska. Veselo su se razišli u tom mnenju i kazivali svakomu što se je zaključilo. Kada jim pak netko, koji je te makinacije odmah progledao, stao govoriti da nisu za hrvatsku školu glasovali, nego za talijansku, oni nisu htjeli toga vjerovati, pače su se još na takova rieči i uvriedili. Nu sada je i njim i svim drugim pred očima puklo, ali je kasno. Boljunci budimo drugi put oprezniji kod biranja raprezentance.

A vi ostali Hrvati Istra pazite kod svakog koraka kod svakog miga, kojeg naši šarenjaci čino da i Vas tako ili još gore ne nezaćaraju.

Osobito upozorujemo naše čitatelje na sljedeći dopis :

Iz okružja lošinjškoga. (2 srpnja.)

Okružni kapetanat lošinjski raspstao je na crkvene uredje ovog političkog okružja dne 6 t. m. dopis pod Br. 2723, kojim hoće da stigne na put nekojim norelom, što ih MM. ČG. GG. svećenici prave u crkvenih maticah, pišuć tobože osobna prezimena drugije nego li se to od pamti-vieka činilo. Mi ćemo ovdje malko taj dopis pretresti onom objektivnošću, koja nas nikada neostavlja.

Naš dakle okružni Kapetanat zamjerava crkvenim maticarom što u njesto aca) na početku i u sredini rieči rabe «k», a na koncu «c», zatim što u njesto jednostavnoga «c» posred rieči rabe «c», ili mjenjaju «n» sa «v», ili izpuštaju «t» itd. te veli: (naravski bez dokazivanju): da se onako pisalo da tempo immemorabila. Što razumjeva naš kapetan pod immemorabila, to znade on sam: mi znamo tekar to, da

Ša naše strane imamo na ovaj dopis i postupak u njemu opisan dodat slodeći: Svi nedovidni župnici i kurati nek nedovlačno proli toj naredbi k. k. kapetanata lošinjškoga vidje utok direktno na c. k. Namjesticitvo u Trstu te ako ih ovo nebudu uslišalo, na visoko c. k. Ministarstvo. Ako nebudu drugo, zamoliti ćemo našega vrloga zastupnika na car. vieću, da učini u zastupničkoj kući sgodnu interpelaciju o toj stvari. Gosp. dopisnik nek nam oprosti, što smo mu dopis osakulili, nu ništo htjeli, da nam se list zapliten. Rekosmo leto. Uredništvo.

je immemorabile ono čemu čovjek nemože začetai pronaći: a mi znamo kada su se i po kojih naša hrvatska imena uzela potalijandivati. Ono što je još gladna mlje-tačka skupnolada u svoj nadlosti svojoj umjela poštitavi u našega naroda, to se sada nezna više cijeniti. Mi bi znali kazivati našem kapetanu, da su Mlečići mnogokrat dopisivali sa našimi predji hrvatski ili glagoljski, s česa je bila takodjer ustrojena u Mjeticih hrvatska tiskara, u kojoj su se do pred malo godinah tiskale hrvatske knjige. Nu da neidemo duljiti, umoliti ćemo g. Elushegg, da se u okolici kadgod potrudí do župnog Ureda u Lošinj, pa će naći, da su se tamo crkvene matice pisale glagoljski do godine 1733; a kad već ondje bude nek razgleda ujedno kako su se tada u Lošinj uz prezimena pisala i kako bi se imala tamo danas pisati ona imena koja dolaze jur pred sto god. u tanošnjih glagoljskih maticah, pa će sam vidjeti koga mu je pozivati na red. Lanko je, moj nehore, uztrjediti štogod: nu treba je dokazati. A što rekosmo o glagoljci u Lošinj, to valja za sva ostala mjesta našeg okružja, i to ne samo do god. 1733 već za nekvoja i do preko 1830 god. To neće reći ad immemorabili. Dali je dakle sada sgodan Elushegg-ov dopis, gdje se izpkovarena prezimena svojoj prvobitnosti i čistoci privadjaju, ili je bio potrebit onda kad su se, ostaviv glagoljicu, stala naša imena žigom talijanske sramote pečatati, to nek razsudi sam g. Elushegg. Neznamo, da li bi g. Elushegg onda izdao bilo sličan dopis proti onim koji su potalijandživali hrvatska imena.

Pošto se talijanska imena mogu jedino pisati talijanskim pravopisom, tako se i hrvatska imena mogu i moraju pisati jedino hrvatskim pravopisom. Smješnost bi n. pr. bila vidjeti francuzko ime napisano hrvatskim pravopisom, pa je isto tako smešno hrvatsko ime napisano talijanskim pravopisom: a oni koji hoće da podržavaju jošie takovo pisanje, nebi se nego izvrgli izsmjevanju naobražena svleta. Početnici takova pisanja ogriješio se dakle proti gramatle, a mi bi ovdje jošie štogod nadodali, kad nebi znali, da ih ba da potliučka lutka gonila.

Da dade nekakav prividan razlog svojomu dopisu, g. Elushegg navuđu, kako nekovi činovnici nemogu čitati niti razumjeti hrvatska imena hrvatski pisana: — dobro, mi mu to vjerujemo. Ali kakovi činovnici? zar Hrvati? Naravski je stvar, da tudjinac neće znati čitati hrvatska imena: nu daje nam naših činovnikah, dajte nam činovnikah, koji znadu hrvatski, pa budu li se i tada činovnici tužili, da nemogu čitati po svecenih izpkovarena prezimena, onda tekar nek g. Elushegg svoje fermaue razaslišja.

Zakon od 9 lipnja 1871 Br. 6032 na kojega se g. Elushegg pozivlje, u koliko mi znamo, smjera jedino na slućajeva, gdje se jedno prezime drugim izmjenjuje, pa mislimo stoga, da pozivanje na ovaj zakon nije ovdje umjestno. Mi bi kod toga radi znati, dali su se njegovi predji onako pisali kako se on danas piše, i da li je on sam u maticah rodnoga si mjesta onako upisan, kako se današ piše — pa ako nije, da li je takodjer on platio pristojbu, što ju zakon na koga se sam pozivlje zahćeva za promjenu prezimena. Ne šalimo se!

Pri kraju upozorujemo našu višu duhovnu Oblast na ovaj dogodnj, koji je jedni svoje vratl. Ovako već nemože dalje. Komu treba lieka, toga valja izliečiti. A ako ove naše rieči nedopru li ne budu se hćele čuti kod visokog Namjesticitva, mi je preporučujemo našem vrlom Zastupniku na car. vieću, da nam sgodnom interpelacijom u svoje vrijeme izbudi u zastupničkoj kući pravo, koje nas ide. A MM. ČČ. svecenstvu, koje je zatekla riedka čast, čestitamo!

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 14. srpnja 1882.

Opet se govori, da će njihova vlićanstva, naš Cesar i Cesarica, putovati u Italiju, da talijanskoj kraljevskoj obitelji povrate prijateljski posiet, a to da će biti nekodje septembra mjeseca. Čujo se takodjer, da će Carević Rudolf sa ženom tečajem trćsćanske izložbe doći stanovati u carski grad Miramare, a nj. vlićanstvo Cesar da će svakako posietiti Trst tom prigodom. Izložba će se, kako je znano, otvoriti 1. dojdnućega augusta. Sudeć po pripravah, nemože izaći nego veoma liepo, zato se nadaju mnogobrojnim gostom.

Vojničko ministarstvo da kani umnožiti pješacke pukovnije od 80 do njih 102, koje da će ovdak unapred biti porazmjesticene svaku u svojoj domaćoj pokrajini. Nekoji sabori već svršavaju svoj rad, a nekoi se imadu stopram sazvati. Tako se čuje, da će se Trćsćanski i naš Istarski sa-

